

Notitie	Kenmerk ATKb: 20190054/not04
Visstandbemonstering Rijntakken, veldverslag juni 2020	Kenmerk RWS: 31141466 <i>Deze opdracht is onderdeel van de GBRA</i>
Auteur : Bart Niemeijer	Versie: 2
Vrijgave :	Datum: 7 juli 2020

1. INLEIDING

Het primaire doel van het visstandonderzoek is het verkrijgen van een representatief beeld van de visstand in de verschillende typen voorkomend habitat op de aangewezen onderzoekslocaties in 2019 en 2020. De nadruk ligt hierbij op de aanwezigheid van jonge vis (0+). In totaal zijn tijdens de juni (voorjaar 2020) bemonstering 27 onderzoekslocaties bemonsterd, waarvan 15 op de IJssel en 12 op de Waal.

2. MATERIAAL EN METHODE

Voor het onderzoek is de visstand in de verschillende habitats bemonsterd. De ligging van de trajecten zoals deze in 2017/2018/2019 zijn bevestigd zijn als uitgangspunt genomen. In het veld is vervolgens gekeken of deze strategie aangepast moest worden naar de actuele situatie in het veld. Hierdoor is het mogelijk dat er trajecten zijn bijgekomen, vervallen of verplaatst. Navolgend wordt de keuze van de vangtuigen nader toegelicht.

Elektrovisserij

Voor het bemonsteren van de oeverzone en (hout)structuren is elektrovisserij toegepast. Hierbij zijn trajecten met een minimale lengte van 25 meter en maximale lengte van 100 meter van hetzelfde habitat bemonsterd.

Broedzegen

Tijdens de bemonstering in juni is het open water bemonsterd met een 25 meter lange broedzegen. Deze zegen heeft een fijnere maaswijdte dan de standaard 75 meter zegen en is ontworpen voor het vangen van vislarven. Met de broedzegen is standaard rondgevisd, waarbij een oeverbreedte van 10 meter is aangehouden. Het bevestigde oppervlak van de broedzegen is bij een oeverbreedte van 10 meter 100m² (0,01 ha). De broedzegen is toegepast om het open water te bemonsteren inclusief 10 meter oeverzone te bemonsteren.

Vangstverwerking

De verwerking van de vangst is conform de werkvoorschriften van het Handboek Hydrobiologie uitgevoerd. Afwijkend is de lengtemeting van de vangst; Alle juveniele vis wordt in **millimeter** nauwkeurig gemeten (totaallengte) en alle meerzomerige vis (>10cm) wordt in centimeters gemeten. Halve centimeters worden daarbij naar boven afgerond. Om misverstanden te voorkomen is in veel gevallen alle vis <10 cm in millimeter nauwkeurig gemeten.

Tijdens de bemonstering in juni zijn de larven verzameld voor latere determinatie en geconserveerd op 4% formaldehyde oplossing. In deze periode zijn in het veld nog niet alle larven met zekerheid te determineren. Resultaten van de determinatie van de larven zijn in dit verslag nog niet meegenomen.

Naast vis zijn ook bijvangsten (kreeften en krabben) genoteerd.

Trajectgegevens en abiotische gegevens

Naast de verwerking van de visvangst zijn ook de gegevens over het traject genoteerd. De volgende gegevens zijn per traject genoteerd;

- Locatienaam + nummer
- Trajectnummer
- Datum + tijd
- Vangtuig
- Coördinaten (begin + eind bij elektro)

- Bevist oppervlak / trajectlengte
- Bijzonderheden

Daarnaast zijn op elk bevestigd traject metingen uitgevoerd met een sonde. Speciaal voor deze metingen is een formulier opgesteld, welke eveneens per traject is ingevuld.

3. RESULTATEN

In totaal zijn er 152 trajecten op 27 locaties bemonsterd. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde trajecten per locatie. Hierin is per locatie aangegeven of de locatie deel uitmaakt van de Groen Blauwe Rijn Alliantie (GBRA)

Tabel 1. Overzicht aantal trajecten per vangtuig voor de bemonsterde locaties in juni 2020.

Waterlichaam	Locatienummer	Locatienaam	GBRA locatie	Broedzegen	Elektro	Totaal
Bovenrijn-Waal	2	Klompewaard - nevengeul	ja	2	2	5
	3	Klompewaard - kribvak	ja	2	2	3
	5	Spiegelwaal - geul voor de dam	ja	4	2	6
	6	Spiegelwaal - geul achter de dam (incl. rivierhout)	ja	5	4	9
	9	Langsdam Ophemert - oevergeul (incl. Rivierhout)	ja	7	7	14
	12	Hurwenen - nevengeul	ja	6	3	9
	20	Brakelse benedenwaarden - westelijke strang	ja	5	1	6
	84	Hurwenen - kribvak	ja	1	2	3
	85	Kribvak referentie Brakel	ja	1	2	3
	87	Kribvak met hout referentie Langsdam Ophemert	ja	1	3	4
	98	Afferdense en Deestse Waarden	ja	6	6	12
	101	Kribvak referentie Vuren	ja	1	2	3
Totaal Bovenrijn-Waal				41	36	77
IJssel	25	Stokebrandsweerd - zandig kribvak	ja	1	2	3
	26	Stokebrandsweerd - oevergeul	ja	1	2	3
	28	Ossenwaard		1	2	3
	29	Zandweerdplas (aangetakt)		4	2	6
	30	Stobbenhank		3	3	6
	35	Oenerwaarden/Welsummerwaard - nevengeul		5	4	9
	36	Welsummerwaard - zandige rivieroever		1	2	3
	41	Aersoltweerde en Bentinckswelle - nevengeul		6	7	13
	80	Katerstede - nevengeul door plas		7	4	11
	81	Stokebrandsweerd - stenen rivieroever	ja		3	3
	83	Katerstede - stenen rivieroever			3	3
	86	Katerstede - zandige rivieroever		1	2	3
	88	stenen kribvak bij Aersoltweerde			3	3
	99	Bronckhorsterwaarden - stenen rivieroever	ja		3	3
	100	Ravenswaarden - stenen rivieroever	ja		3	3
Totaal IJssel				30	45	75
Totaal				71	81	152

Vangsten

In totaal zijn 25 verschillende vissoorten (exclusief hybriden) gevangen tijdens de bemonsteringen in juni. Opgemerkt dient te worden dat hierin alleen alle vissen zijn meegenomen die in het veld zijn gedetermineerd. De resultaten van de determinatie van de verzamelde vislarven zijn hierin nog niet verwerkt. In tabel 2 is een overzicht van de gevangen aantallen per vissoort weergegeven, welke zijn onderverdeeld in de gilde indeling van het watertype R7 (ook hierbij geldt dat de verzamelde vislarven nog niet zijn verwerkt).

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen vissen in aantallen en het aantal trajecten waar de soort is aangetroffen (exclusief verzamelde vislarven). Indeling in gilde op basis van het watertype R7.

Gilde	Soort	Aantal	# aantal trajecten
Diadroom	Aal	224	40
	Bot	1	1
Totaal Diadroom		225	
Eurytoop	Baars	8648	44
	Blankvoorn	118	24
	Brasem	47	4
	Europese meerval	1	1
	Hybride	1	1
	Kolblei	28	5
	Pos	8	1
	Snoek	6	5
	Snoekbaars	6263	28
Totaal Eurytoop		15120	
Limnofiel	Bittervoorn	217	34
	Rietvoorn	7	4
	Zeelt	6	4
Totaal Limnofiel		230	
Rheofiel	Alver	247	13
	Kleine modderkruiper	92	20
	Kopvoorn	2	2
	Sneep	6	1
	Winde	631	23
Totaal Rheofiel		978	
Exoot	Blauwband	7	2
	Kesslers grondel	24	12
	Marmergrondel	17	6
	Pontische stroomgrondel	192	48
	Roofblei	6	5
	Witvinriviergrondel	15	6
	Zwartbekgrondel	1384	82
Totaal Exoot		1645	
Totaal		18198	

Bijzonderheden per locatie

De natuur, de rivieren en de aangrenzende gebieden staan onder invloed van een scala aan factoren en kenmerken zich door een sterke dynamiek. Deze dynamiek zorgt er voor dat op voorhand slechts in grote lijnen de benodigde inspanning en het aantal verschillende habitats per locatie in te schatten was. Tijdens de bemonstering in juni 2020 was de waterstand in de rivieren extreem laag, hierdoor stonden diverse nevengeulen en strangen gedeeltelijk droog, of waren niet meer volledig aangetakt aan de rivier. Navolgend worden bijzonderheden in de uitvoering en afwijkingen van de beoogde inspanning uiteen gezet per beviste locatie.

2 Klompenwaard – nevengeul

De Klompenwaard stond nagenoeg droog. De nevengeul was niet meer tweezijdig aangetakt maar delen waren geïsoleerd. Uiteindelijk was het maar mogelijk om twee broedzegentrekken en twee elektro traject uit te voeren (waarvan één bij een houtstructuur).

3 Klompenwaard – kribvak 2

De bemonstering van het kribvak is goed verlopen. In het kribvak is een extra broedzegentrek uitgevoerd, deze heeft het treknummer 775 gekregen.

Figuur 1. Impressie Klompenwaard bij lage waterstand

5 Spiegelwaal – geul voor de dam

De bemonstering van de Spiegelwaal – geul voor de dam (Lentse waard) is vergelijkbaar met de voorgaande bemonsteringen uitgevoerd. Vanwege de lage waterstand lag traject 030 geïsoleerd. Aanvullend is nabij de monding een extra broedzegentrek uitgevoerd. Deze heeft het treknummer 776 gekregen.

6 Spiegelwaal – geul achter de dam

De bemonstering van de Spiegelwaal – geul achter de dam is vergelijkbaar met voorgaande bemonsteringen uitgevoerd. Ondanks de lagere waterstand was hier goed te vissen.

9 Langsdam Ophemert – oevergeul (incl. rivierhout)

De bemonstering van de Langsdam Ophemert is goed en volgens planning verlopen. Ondanks de lagere waterstand was er prima op deze locatie te vissen. Het uitgevoerde elektrotraject bij het rivierhout leverde overigens een nulvangst op.

12 Hurwenen – nevengeul

De bemonstering van Hurwenen is goed verlopen. Door de lagere waterstand bleek het niet mogelijk om elektro traject 096 en het pulstraject 093 te bevissen. Op het oostelijke deel stond nog net 10-40cm water. Traject 094 is met draagbare elektrovisapparatuur uitgevoerd, aangezien hier niet meer met de boot te komen was.

20 Brakelse benedenwaarden – westelijke strang

De bemonstering van de Brakelse benedenwaarden is goed verlopen. Wel lijkt het systeem wat veranderd, zo is de vorm van de strang veranderd, mogelijk als gevolg van het hoge water. Het

elektrotraject nabij de monding is komen te vervallen. Voorgaande jaren lag hier een rietkraag, maar deze is verdwenen en het deel ligt droog. Het andere elektrotraject nabij de monding die normaliter volledig uit stortsteen bestaat, bestond nu uit stortsteen en zand.

25 Stokebrandsweerd – zandig kribvak

Het zandige kribvak Stokebrandsweerd is volgens planning uitgevoerd, ondanks de lagere rivierstand geen bijzonderheden.

26 Stokebrandsweerd – oeverageul

De waterstand in de oeverageul Stokebrandsweerd stond behoorlijk laag. Het bovenstroomse deel lag vrij volledig droog. Hierdoor is het elektrotraject hier komen te vervallen. De overige trajecten zijn volgens planning uitgevoerd.

28 Ossenwaard – ontsteend kribvak

Het ontsteende kribvak Ossenwaard is volgens planning uitgevoerd, geen bijzonderheden.

29 Zandweerdplas (aangetakt)

Op de Zandweerdplas zijn de trajecten volgens planning uitgevoerd. Het traject dat vorig jaar extra is bevist (emerse zone) stond dit jaar volledig droog en is daarom niet bevist in deze ronde.

30 Stobbenhank

Ondanks de lage waterstand is de bevissing van de Stobbenhank goed verlopen. Alle traject zijn bemonsterd.

35 Oenerwaarden/Welsummerwaard – nevengeul

De waterstand in de Oenerwaarden/Welsummerwaarden stond vrij laag. Hierdoor zijn enkele trajecten vervallen en is een extra broedzegmentraject uitgevoerd (777). Het meeste rivierhout lag droog.

36 Welsummerwaard – zandig kribvak

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd. De kribben zijn door het lage water echter behoorlijk kort en het stortsteen is behoorlijk verzand.

41 Aersoltweerde en Bentinckswelle – nevengeul

De nevengeul Aersoltweerde en Bentinckswelle is volgens de planning uitgevoerd. De waterstand is op deze locatie erg laag. Het dood hout staat grotendeels boven water maar is met electro nog wel af te vissen. Verder is het opvallend dat er in vrijwel de gehele nevengeul al veel begroeiing voorkomt. Dit is meer als in voorgaande jaren rond deze tijd. Met name draadwier komt veelvuldig voor wat het vissen met de broedzegen zeer moeizaam maakt. Doordat deze begroeiing vrijwel overal voorkomt is verleggen van de locaties geen optie. Er is gekozen om de trekken toch uit te voeren en de vis uit de begroeiing te sorteren, een tijdrovende klus. Op een locatie was de begroeiing te sterk en is electro ingezet in plaats van broedzegen. Het is de vraag hoe hier in de komende ronde, wanneer de begroeiing vermoedelijk nog sterker is, mee omgegaan moet worden. Er is relatief weinig vis aangetroffen in de nevengeul, vermoedelijk als gevolg van de lage waterstand.

80 Katerstede – nevengeul door plas

Vanwege de lage waterstand was Katerstede nog net eenzijdig aangetakt. De bovenstroomse geul lag gedeeltelijk droog. Ook zijn hier enkele bomen omgewaaid, waardoor deze niet meer met de boot bereikbaar is. De pulstrajecten zijn hierdoor komen te vervallen. Benedenstrooms is de plas nog net aangetakt met rivier. Op Katerstede zijn enkele trekken komen te vervallen door droogval. Ook zijn er drie extra trajecten bevist (twee broedzegen trekken en een elektro) op nieuwe of aanvullende habitats.

Figuur 2. Impressie Katerstede. Op de zuidelijke geul zijn meerdere bomen omgewaaid. Daarbij staat de geul deels droog.

81 Stokebrandsweerd – stenen rivieroever

De bevissing van de stenen rivieroever is goed verlopen.

83 Katerstede – stenen rivieroever 1

De bevissing van de stenenrivieroever is goed verlopen.

84 Hurwenen – kribvak

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd, geen bijzonderheden.

85 Kribvak referentie Brake!

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd. Wel was het waterpeil flink lager, waardoor trajecten iets korter zijn en het stortsteen meer uit zand bestond.

86 Katerstede – zandige rivieroever 1

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd, geen bijzonderheden.

87 Kribvak met hout referentie langsdam Ophemert

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd, geen bijzonderheden. De elektro bij het houtstructuur leverde een nulvangst op. Deze ligt vrij diep.

88 Stenen kribvak bij Aersoltweerde

Dit kribvak is volgens planning uitgevoerd, geen bijzonderheden.

98 Afferdense en Deestse Waarden

Door de lage waterstand is de bemonstering van deze locatie ernstig bemoeilijkt. In grote delen van de strang was de waterdiepte tussen de 10 en 30 cm. Dit zorgt ervoor dat enkele locaties iets verlegd zijn of zijn komen te vervallen. Het aangebrachte dood hout op deze locatie ligt vrijwel droog en is al van de strang afgescheiden, wel liggen de bomen nog in een kleine plas water, deze is met electro afgevist maar herbergt weinig tot geen vis. Ook de vangsten met de broedzegen vallen tegen, vermoedelijk door de lage waterstand.

99 Bronkhorsterwaarden – stenen rivieroever met hout

Dit kribvak is volgens planning verlopen.

100 Ravenswaarden – stenen rivieroever met hout

Dit kribvak is volgens planning verlopen.

